Všichni občas zlobíme

Až si zase letos na Vánoce zapnete pohádku Jak se budí princezny, možná si řeknete, kampak se asi poděla ta křehká Šípková Růženka s andělským úsměvem? Vyberte si. Buď si můžete pustiti její cédéčko, nebo dětem přečíst její knížky, případně to spolu s ní rozbalit na koncertě kapely Zuby nehty. Za nejdůležitější ve svém profesním životě ale **Marka Míková** považuje projekt Loutky v nemocnici.

TEXT: LUCIE ŠILHOVÁ
FOTO: MICHELA DŽURNÁ

Potkala jste někdy někoho se stejným jménem?
Mnohokrát, jmenuji se totiž Marie. Ale když jsem byla malá, neuměla jsem Maruška pořádně vyslovit, z mých úst vycházelo něco jako Marka. A protože moje maminka je také Maruška, tak u toho rozdělení rodina zůstala. Úplně se to jméno ke mně během let přilepilo a jsem tomu ráda.

Napřesrok oslaví kapela Zuby nehty, ve které spolu s kolegyněmi hrajete, třicáté výročí. To museli drsní rockeři tehdy koukat, když mezi ně vtrhla čtveřice mladých žen.
Možná koukali, ale my jsme to tenkrát moc neřešily. Bylo nám spolu dobře, v muzice jsme si rozuměly a společné zkoušky a hraní si užívaly. Je ale pravda, že snad kromě countryových Schovanek tehdy žádné dámské kapely neexistovaly. U nás to však nebyl záměr, žádná rebelie proti mužským. Prostě se to tak sešlo.

Přehlíželi vás kolegové?
Zpočátku ano. Hlášky ‚Přineste zrní´ nebo ‚Á, pusinky z filozofické fakulty!´ už jsou myslím všeobecně známé. Ale ty nás spíš nastartovaly. Říkaly jsme si, fajn, tak teď něco uslyšíte.

A slyšeli?
No jéje. Když se na to dívám zpětně, my jsme se vlastně ani nemohly zlobit, že se na nás občas někdo díval s despektem. Zpočátku jsme totiž hrály fakt dost jednoduše. Ale byla to doba punku a ten je svým způsobem jednoduchý, takže to až tak nevadilo. Pro nás byla důležitější generační výpověď prostřednictvím našich textů. Měly jsme o čem zpívat a o to šlo.

Jak se punková rebelka ocitne coby princezna v pohádce?
V době natáčení mi bylo sedmnáct, čas hraní v kapele měl teprve přijít. Dost jsem však jezdila na vodu a na vandry, hrála jsem na kytaru, takže ani tehdy jsem nebyla cukrová dívenka. Václav Vorlíček nejspíš odhalil tu jinou polohu ve mně. Navrch se tvářím drsně, ale někde uvnitř ta princezna spí.

Hrála jste potom v řadě televizních inscenací, chtěla jste studovat herectví, ale nevzali vás.

onadnes.cz

Uciusant adi que atio. Piet vit quia nusant aut eate et es mi, temod quas alitionemquo et doleserum ipictur sin pra volorporecto velit, sam ratur am, endi ut velignim quia quiae que labo. Abore poribea dunti doloreste evelicitas

Přesto jste zkoušky absolvovala několikrát po sobě. Tolik jste si přála být herečkou?
Divadlo mě táhlo už od dětství. Chodila jsem na dramatický kroužek, hrozně mě to bavilo. Bylo mi to všechno blízké a chtěla jsem nějak pokračovat. Neměla jsem to však postavené tak, že chci být jen a pouze herečka. Zpočátku jsem se sice několikrát hlásila na herectví, ale nakonec jsem vystudovala něco jiného.

Co vás nakonec přimělo vzdát to?
Oči víc doširoka mi otevřel pan profesor Ivan Vyskočil, který mě na Lidové konzervatoři učil tvůrčí psaní. Vysvětlil mi, že je škoda, abych se soustředila jen na herectví. Povzbuzoval mě, že pokud se naučím dobře psát, mohu si napsat něco, v čem si i sama zahraji. Od toho pak je zas už jenom krůček k režii. Jde jen o to se k takovému krůčku odvážit. Když to uděláte, můžete nakonec zjistit, že právě tohle je vaše parketa. Což se nakonec potvrdilo i mně, protože jsem nakonec studovala na loutkářské fakultě režii a dramaturgii. Obojí se mi pak nesmírně hodilo.

Vaše loutkoherecká představení znají tisíce dětí, v současné době hrajete hlavně pro děti v nemocnicích. Čím to, že zrovna loutky děti tolik oslovují?
Loutka je vlastně dost podobná hračce, takže je pro dítě důvěrně známá věc jako když si hraje s panenkou nebo medvídkem. Navíc je malá, takže je mnohem bližší dětskému světu. A k tomu přidejte to kouzlo, že se hýbe. I když vidíte nitky a provázky nebo maňáska nasazeného na ruku, stejně vás to pohltí. Jakmile se loutka pohne, dítě už komunikuje jenom s ní. Člověka, který ji vodí, téměř nevnímá. V tom je to kouzlo, pohádka.

Působí loutka stejně i na dospělé?
Ale jistě. Už na loutkárně jsem si uvědomila, jak je hra s předměty pro dospělé důležitá. Jen si to představte. Když je někdo nervózní, popadne první věc, co mu přijde pod ruku, a hraje si s ní. To ho uklidní. Hra s předmětem je v reálném světě znak nějaké nálady, duševního stavu, něčeho, co byste na sebe ani neprozradila. Když tohle kouzlo použijeme v divadle, dokážeme dojít do krásných a neobvyklých míst.

FOTO:

Když jsem jako malá byla v divadle, rodiče na mě čekali v kavárně. Dneska by si se mnou nejspíš sedli spolu s ostatními do publika. Přizpůsobujete různorodému věkovému spektru představení?
Přizpůsobujeme se nejen věku, ale momentální situaci a náladě v publiku. Tím ale vůbec nic z pohádky neubíráme, jenom ji tak maličko rozšiřujeme. Třeba máme hru o zlobení. Ta se dá báječně upravovat podle toho, kdo zrovna sedí v publiku. Když jsou tam malé děti, tak je to o takovém běžném neškodném zlobení. Když jsou tam teenageri nebo dospělí, tak tam už můžeme s trochou nadsázky přitvrdit a zlobení přidat víc. Všichni přece zlobí a všichni slibují, že budou hodní, a dokonce to i tak myslí. A všichni chtějí, aby je každý měl rád...

... a všichni máme rádi dobré konce.
Přesně tak. Takže hry pro dospělé a pro děti se od sebe moc neliší, spíš jde o použité výrazové prostředky.

Zlobí v divadle víc děti nebo dospělí?
Tam jsou všichni hodní. Jde o to, jak je zaujmete. I dospělí se lehce nechají vtáhnout do hry a vůbec si nepřipadají zmanipulovaní. Naopak, rádi naskočí na vlnu fantazie a je jim v tom dobře.

Projekt Loutky v nemocnici vznikl před deseti lety. Bylo těžké přesvědčit lékaře, aby vás k dětem pustili?
Na začátku to bylo hodně náročné. Je to dostatečně hygienické? Není to nepatřičné? Ano, je to vždycky trochu nepatřičné, když na nemocničním oddělení zní hudba. Někoho dokonce může i rušit. Ale na druhou stranu je tak blahodárná, že strach malých dětí, které jsou třeba poprvé v nemocnici, aspoň na chvíli rozpustí.

Takže vás dnes nemocniční personál toleruje?
Co toleruje, oni nám dokonce dávají přednost. Stane se, že uprostřed vystoupení přijde na pokoj lékař a řekne, pardon, jen si to klidně dohrajte, já přijdu za chvilku. I personál má chuť koukat, kdyby měl čas. A tak se stane, že třeba náš houslista občas vtrhne na sesternu a něco tam zahraje.

Máte chuť v nemocnici někdy brečet?
Já tam nechodím proto, abych brečela, ale abych děti potěšila. Zrovna dneska jsme hráli holčičce „Není nutno“. A tam je refrén ‚hlavně nesmí být smutno, natož aby se brečelo´. Koukám, jak holčička natahuje, tak mrknu na kolegyni a honem zrychlíme, aby písnička dostala veselý náboj. Vlna smutku se nakonec převalila, a když jsme odcházely, malá pacientka byla v pohodě a usmívala se. To je vlastně ta terapie citlivostí, jež není podložena nějakým studiem, ale funguje.

Ale co když jsou emoce přece jen příliš silné?
Řekněme, že ty slzy nepotlačuji... My jsme se o tom zrovna tuhle s kolegy bavili, že za tu dobu, co Loutky v nemocnici existují, několik dětí zemřelo. U některých by nás ani ve snu nenapadlo, že zrovna tenhle člobrda to nezvládne. Shodli jsme se, že nám pomáhá pocit, že jsme udělali hodně dobrých věcí a rozesmáli hodně dětí. Jak to potom dopadne s jejich zdravím, je už věc jiná. Důležitý je ten okamžik, kde se dětské duši aspoň na chvíli uleví. Tedy aspoň doufám. Měla byste být u toho, když dítě, které je připoutáno k hadičkám a fakt mu není dobře, křičí ‚já chci zahrát tuhle písničku a ještě tamtu...´ To je život, to pláčem stejně nezměníte.

Myslíte si, že loutky, které tak dobře fungují u dětí, by zabraly u seniorů?
Zabraly, ale je to těžší. Vloni jsme to zkoušeli na geriatrickém oddělení. Trošku jsme se báli, přece jen, jsou to dospělí inteligentní lidé, kteří mají za sebou kus života. Měli jsme marionety doktora a sestřičky a hráli jsme, že sestra je na oddělení nová a pořád se na něco vyptává. Stařečkové a stařenky se hned chytli, smáli se, radili jí a říkali takové ty věci jako , ‚no jó, teď jste nová, za chvíli ale budete stará´. Komunikovali s loutkou jako děti, ale nevpadli do toho, spíš to sledovali s mírným pobavením. A taky moc krásně zpívali. Byli jsme úplně naměkko, jak nádherné hlasy měly některé dámy. Pamatovaly si všechny texty a vytahovaly nejrůznější úžasné písničky. Na pánském oddělení v LDN, kde by člověk řekl, že už mají lidé úplně jiné myšlenky, chtěli pánové zazpívat Vínečko bílé. Tím, chci říct, že vůbec nezáleží na prostředí nebo na věku, divadlo je schopné prorazit všude.

VIZITKA

Marka Míková (56) absolvovala Divadelní fakultu AMU studiem režie a dramaturgie na katedře loutkářství.

- *Hrála v několika televizních filmech, např. Robinsonka (1974) či Jak se budí princezny (1977).*
- *V letech 1980–2000 hrála na klávesy a basykytaru ve skupinách Plyn, Dybbuk a Zuby nehty, s nimiž natočila pět alb.*
- *Za baobabí Knihu-foss byla v roce 2007 nominována na cenu Magnesia Litera.*
- *Věnuje se loutkoherectví a pracuje jako režisérka dabingu. Je jednou z organizátorek a hereček projektu Loutky v nemocnicích.*

NEUVÍZNOUT V NENÁVISTI

Píšete knížky pro děti, hrajete pro děti, vy sama jste čtyřnásobná matka. Přišla jste na to, co je ve vztahu dospělý - dítě nejdůležitější?
Podle mě zájem. Dítě potřebuje pocit, že rodiče zajímá, co říká, co si myslí, co dělá, co ho trápí. A pak je důležitá láska, která dokáže prominut i to, že člověk něco totálně zvorá. A jistota, že i když má průšvih, je tady pořád někdo, kdo se za něj postaví, kdo ho neodepíše. Tahle takřka bezpodmínečná láska je podle mého důležitější než to, jestli se s dítětem učíte hodně nebo málo. Vždyť i my, dospělí, potřebujeme cítit zájem a lásku. Těší nás, když naše blízké zajímá, co děláme, co si přejeme.

Dařilo se vám to doma?
Chci věřit, že ano. I když byly těžké chvíle, společně jsme je překonali.

Co bylo nejtěžší?
Asi období, když odešel manžel a táta našich dětí. Nejmladší dítě bylo ještě docela malé, nejstarší v pubertě. To bylo vyčerpávající psychicky i ekonomicky.

Co bylo v té situaci pro vás důležité udělat?
Zpracovat v sobě a přijmout, že můj manžel chce založit rodinu s někým jiným. Jste postavená před hotovou věc a nějak si s tím musíte poradit. Jasně, mohla bych se tak zvaně šprajcnout, že se nerozvedu. Ale k čemu by to bylo?

Cítila jste se za jeho odchod vinná?
Samozřejmě jsem si kladla spoustu otázek, co jsem udělala špatně. Je to už hodně let, ale ty otázky mě asi budou pronásledovat do konce života. Co se však podařilo a za co jsem vděčná, že jsem neuvízla v nenávisti. Byl to ale těžký boj. Ale nakonec je fajn dospět k jistému vnitřnímu smíření. Jiná cesta stejně není. Jinak se zabetonujete v prostoru, odkud není úniku.

JDU PO STOPĚ KNÍŽKY, KTERÁ UŽ JE NAPSANÁ

Vaše příběhy pro malé čtenáře, které posbíraly několik nominací na literární ceny, se odehrávají v kulisách ne zrovna typických pro dětskou knížku. Mrakodrapy, rodina bez maminky, krajina připomínající Island. Jak se vám podařilo v záplavě růžových poníků na straně jedné a fantazy literatury na straně druhé prorazit?
Nejradši bych na své nakladatele pěla ódy od rána do večera. Podle mého to chce pořádný kus odvahy vydat knížku, která není mainstream.

Tu knížku ale musí nejdřív někdo napsat a vydavateli ji nabídnout. Kolik odvahy jste k tomu potřebovala vy?
Hrdinové první knížky, bytosti Roches a Bžunda, se natolik zalíbily několika mým kamarádům, že mě povzbuzovali, ať rukopis někam pošlu. Dala jsem na ně. Odpověděi z mnoha vydavatelství byly ale zpočátku dost podobné. Není jasné, pro koho knížky jsou, jakou věkovou skupinu mají oslovit a tak dále. Až v nakladatelství Baobab se po přečtení ze dne na den rozhodli, že knížku chtějí vydat.

Jak se k vám ty bytosti vlastně dostaly?
Vlastně sama nevím. Je to hrozně zvláštní, někdy si připadám jako pes, který chytí stopu a jenom za ní jde. Začnu něco, co mě baví, chytnu myšlenku a pak už ji jenom sleduji.

Někdy ji ztratím nebo zjistím, že jdu špatně. Tak celý text smažu a vydám se jinudy. Někdy mám pocit, že ta knížka už je někde hotová a na mě je, abych ji pochytala a dala dohromady.

Stalo se vám, že stopu ne a ne chytit?
Když jsem dopsala první knížku, měla jsem pocit, že to všechno byla náhoda a že už nikdy nic nenapíšu. Ale tak to má asi víc spisovatelů. Nebo aspoň já to prožívám vždycky, když knížku dokončím. Už mě nic nemůže napadnout, už nic nemůže přijít, říkám si. No ale zatím vždycky přišlo.

Platí to samé co o knížkách také při skládání písniček?
To ne, písničky si musím vymyslet, ty nikde napsané nejsou. Přiletí samy.

Kapela Zuby nehty vydala letos nové céděčko, ale vy jste k tomu vlastním nákladem vydala svoje sólové album. Nelíbily se vaše písničky kolegyním v kapele?
Pro mě je to spíš taková hrozinka. Trochu melancholie, k níž jsem asi inklinovala vždycky. Mám tenhle styl ráda. Ale to víte, punková kapela má svoje pravidla.

Jaká třeba?
Třeba jsme nikdy nezpívaly o lásce.

To platí dodnes?
Více méně ano. Máme sice písničku Blbá píseň o lásce, ale to je výjimka.

Jak je možné, že vám to i po tolika letech společně ladí?
Je to zvláštní, sama se nad tím pozastavuji. Asi nás drží pohromadě písničky ze starého repertoáru, které pořád lidé chtějí slyšet.

Je velký rozdíl vyběhnout na podium tehdy a dnes?
Dřív to vypadalo asi tak, jako když se Indián chystá na bitvu. Nanese na sebe válečné barvy, narazí čelenku a vyrazí do boje. Takové pocity jsem měla před koncertem tehdy. Dnes už nemám tu bojovnost, spíš bych to chtěla lidem zazpívat hezky, aby si koncert užili.

Už jim nepotřebujete nic sdělovat?
Ne. Mě hlavně těší, že nás lidi pořád chtějí slyšet. Proto zpívám dokola jejich oblíbené písničky. Není to tak, že bych jim potřebovala něco nutně sdělit, ale jde spíš o tu radost, kterou jim přináším. ●

lucie.silhova@mfdnes.cz

1.

2.

3.

1. hjfgkhjkfjh fjhdhdhd **2.** dhdhdhdhdhd **3.** dhdhdhdh fdhgkgshshs

INZERCE ▼

1/4